
Nebezpečné mýty

DANIELA UHEROVÁ

Mýty národů jsou již delší dobu předmětem výzkumu různých vědních oborů. V roce 1998 se konala např. v Německém historickém museu v Berlíně rozsáhlá výstava pod stejným názvem, mimo jiné se na ní podíleli i vědci a instituce z České republiky. Její obsah byl kulturně-historický a zahrnoval Evropu i Spojené státy americké v 19. století. V této státotvorné době vznikla převážná většina národních mýtů, podporujících sebevědomí nově se formujících států, hledajících vlastní identifikaci a ohraničení se od ostatních. Mýty jsou ale mnohem staršího původu a jsou především nejen národní, ale i náboženské aj. Podstatnou se nám jeví skutečnost, že mýty nejenže přežívají století, nýbrž že vznikají stále nové a nové. Proto považujeme jejich nezá-

vislé vědecké zpracování, jejich analýzu a diskusi o nich za důležité.

Mezi listopadem 2000 a únorem 2001 proběhla v Jízdně Pražského hradu výstava sochaře Františka Bílka. V rámci projektu „Praha 2000 — evropské město kultury“ bylo k této výstavě uspořádáno Kulturní radou Církve československé-husitské a Galerií hlavního města Prahy mezinárodní vědecké symposium o životě a díle Františka Bílka. Ve sborníku příspěvků symposia, vydaném 2001 Ústředním archivem a museem ČČSH, vyšel také článek jednoho zahraničního vědce, zabývající se novými aspekty kritického ohodnocení tohoto významného umělce v mezinárodním kontextu. Redakce z tohoto článku vypustila bez vědomí a svolení autora všechny věty týkající se

vztahu Církve československé-husitské (dříve Církve československé) k mladému československému státu ve 20. letech minulého století.

Tato novodobá censura dějepisu se může zdát nevinnou v porovnání s jinými. Říjnová revoluce vypukla prý signálem výstřelu z Aurory. V roce 1898 došlo k neobjasněnému výbuchu na křižníku „Maine“, zakotveném u Havany, při kterém zahynulo 200 amerických vojáků. US Kongres na to zareagoval vyčleněním 50 mil. dolarů na „obranu země“. Tak byla zahájena španělsko-americká válka o kolonie. Spojené státy americké nebyly vždy tak svobodnou a demokratickou zemí, za jakou ji má většina světového obyvatelstva. Byly po Španělsku druhou zemí, která zřídila ve svých koloniích na Filipínách 1898 jedny z prvních „concentration camps“ - koncentračních táborů. Neměli bychom zapomínat, že USA vznikly na úkor vyhlazení skoro většiny původního obyvatelstva, že až do 19. století měly otrokařský řád a že až do šedesátých let 20. století v nich panoval rasismus.

Okolnosti vstupu USA do druhé světové války jsou po nezávěsném odtajnění dobových dokumentů ve Washingtonu také poněkud poopraveny. Ukazuje se např., že E. D. Roosevelt o útoku na Pearl Harbor věděl včas a že na varování námořní US flotily nekladl patřičný důraz, protože potřeboval záminku pro domácí obyvatelstvo, aby je mohl lépe přesvědčit o nutnosti válčit. Je možné, že si dalekosáhlé důsledky japonského náletu nedovedl dopředu představit.

Můžeme si totéž myslet o G. W. Bushovi v souvislosti s „11. zářím“? Tento novodobý mýtus medií o „boji dobra proti zlu“ zvedl Bushe do nevídaných výšin, které po volební frašce málokdo očekával. Pomohl mu splnit volební sliby zbrojnímu průmyslu a v budoucnu možná i naftovým monopolům, jestliže se podaří prosadit v Afghánistánu a okolních státech, US naftovými společnostmi dlouhá léta vytoužený ropovod. 11. září mu pomohlo lehčeji prosadit zrušení smlouvy o raketovém zbrojení, pomohlo mu dostat volnou ruku k prosazení mnoha jiných dříve skoro nemyslitelných a těžko prosaditelných opatření atd. Nebudeme

rozvádět celé podhoubí, jen se ptáme: Kde byly všechny ty tajné a „ochranné“ služby a „firmy“ (FBI, CIA a další)? Jak to, že nikdo nic nevěděl? Nebo někdo něco věděl? Některá firma ve firmě? Viz film „Tři dny v Kalifornii“ ze 70. let s Robertem Redfordem a Faye Dunaway, nebo to bylo jako ve filmu „Wag the Dog“ z roku 1997 s Robertem de Nirem a Dustinem Hoffmanem? Nechci zde představovat scénáře amerických filmů jako skutečnost, ale pečlivý pozorovatel si může udělat obrázek o stále se opakující struktuře modelů a vzorů, které se prolínají dějinami USA. Ty byly převzaty jako události/mýty kreativními osobnostmi ve výtvarném umění, v literatuře, v divadle, ve filmu - a mají tak v umění USA tradici. Vznik takoveto další mytologické ikonografie můžeme pozorovat na příkladu „11. září“. V New Yorku již probíhá výběrové řízení na zhotovení pomníku obětem útoku na WTC. Jeden z návrhů „Flag Raising At Ground Zero“ pokračuje v tradici pomníků se vztyčováním vlajky, jako např. pomník „The Flag Raising on Iwo Jima“ z vietnamské války od Felixe De Veldona, který byl v 70. letech dvacátého století koncipován také podle fotografie. (Známa fotografie sovětského ruadoarmějce s vlajkou nad říšským sněmem v Berlíně z druhé světové války byla také inscenována dodatečně.) Současně se rozvinul spor o rasovou příslušnost znázorněných hasičů na pomníku WTC.

Ještě když byl Osama bin Ladin a Talibaní spojenci USA, bylo upozorňováno na porušování lidských práv v Afghánistánu, na zákaz vzdělání, kultury a na fanatičnost tohoto režimu. Rozstřílení soch Buddha bylo oním symbolickým signálem, zvěstovávším vyhocení konfliktu. Žádný stát, ať to jsou USA, Rusko, Velká Británie, Francie, Německo nebo jiné, nemá patent na absolutní pravdu, svobodu, demokracii. Abychom nepodléhali žádným mýtům, potřebujeme vzdělanost a nezávislé vědy. Ty jsou těmi nejlepšími zbraněmi proti totalitarismu, fundamentalismu, terorismu a slepému patriotismu. Hodnotné vzdělání bez propagandy, fundované, nezávislé vědy a objektivní, nesenlacectivý, nehysterický, nefanatický žurnalismus jsou zbraněmi k pozvednutí národního sebevědomí. Ne mýty! ■